

## ALMANCA ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK BECERİLERİ

Dr. Bülent KIRMIZI\*

### ÖZ

*Bu çalışmada amaç; Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Almanca Öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik becerilerini uygulama düzeylerini belirlemektir. Bu öğrenciler sekizinci (son) dönemde öğretmenlik uygulaması dersinde öğretmenlik becerilerini okullara uygulamaya gitmektedirler. Bu nedenle, yedinci dönemde öğrencilerin bu beceriler açısından ulaştıkları düzeyin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, survey yöntemi kullanılmıştır. Araştırma, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Almanca Öğretmenliği Bölümü son sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Bu bölümün son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin çoğu araştırmaya dahil edilmiş olduğundan ayrıca örnekleme yapılmamıştır. Araştırmada öğretmenlik uygulaması dersinde kullanılan öğretmenlik becerileri ölçeği esas alınmıştır. Bu doğrultuda 41 beceri belirlenmiştir. Bu beceriler konu alanı yeterliliği, planlama, öğretim süreci, sınıf yönetimi, iletişim ve ölçme-değerlendirme gibi başlıklar altında ele alınmıştır. 22 öğretmen adayı staj yaptıkları Mehmet Özöncel, ÇEAŞ, İsmail Sefa Özler, Seyhan Rotary ve Piri Reis Anadolu Lisesi'nde 10 gözlemci öğretmen tarafından gözlemlenmiştir. Verilerin toplanabilmesi için sunumları dinleyen rehber öğretmenler formları doldurmuştur. Elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analizler neticesinde öğretmen adaylarının öğretmenlik becerilerini uygulama düzeyleri görülmüştür.*

**Anahtar Kelimeler:** Almanca öğretimi, öğretmen davranışları, yabancı dil öğretimi

## TEACHING ABILITIES OF GERMAN TEACHER CANDIDATES

### ABSTRACT

*The aim of this study is to determine the level of teaching competence of the senior students at Çukurova University, Faculty of Education, German Teaching Department. The named students go to secondary or high schools to transfer their teaching abilities into practice during the eighth term of their education. Thus, the level of their teaching competence is aimed to be stated in the seventh term. Survey is the method used in this research. The survey has been applied on the senior students of Çukurova University, Faculty of Education, German Teaching Department. Since most of the senior students have been included in this study, an additional sample study hasn't been done. The criterion used in this study is based on the one used in methodology. Forty-one skills have been established in this respect. The named skills have been classified under the headings subject sufficiency, planning, timing, class management, communication, measurement and evaluation. Twenty-two students have been observed by ten mentor teachers at Mehmet Özöncel Anatolian High School, ÇEAŞ Anatolian High School, İsmail Sefa Özler Anatolian High School, Seyhan Rotary Anatolian High School and Piri Reis Anatolian High School, where they do their apprenticeship. After observing the presentations, mentor teachers have filled in the necessary forms to get data. The named data have been analysed by using SPSS program. Through the analyses, the level of teaching competence of the students has been established.*

**Keywords:** German language teaching, teacher behaviours, foreign language teaching

\* Piri Reis Anadolu Lisesi Çukurova Adana, e-posta: bulentkirmizi@windowslive.com



## 1. GİRİŞ

Her devletin benimsemiş olduğu bir milli eğitim sistemi vardır. Milli eğitim çok geniş kadroları olan ve çok geniş kitlelere hitap eden bir sistemdir. Milli eğitim, uygulandığı devletin misyon ve amaçlarına uygun biçimde düzenlenmektedir. Bu sistemin en önemli unsurlarından birisi öğretmenlerdir. Öğretmen yetiştirme ile ilgili ilk çalışma 2 Mayıs 1920 tarih ve 3 numaralı kanunla Milli Eğitim Bakanlığının kurulması ile başlamıştır. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin öğretmen ihtiyacını karşılamak için arayış ve çalışmaların giderek yoğunlaştığını görmekteyiz. Bu noktada Mustafa Necati ismini anmadan geçmek mümkün değildir.

Mustafa Necati yaklaşık 4 yıllık Milli Eğitim Bakanlığı döneminde köylerinin %95'inde öğretmen bulunmayan vatanının öğretmen ihtiyacını karşılayabilmek için her meslektan insandan yardım ve destek almıştır (Alıcı, 2008:73). Sonraki yıllarda 17 Nisan 1940 tarih ve 3803 sayılı yasa ile Köy Enstitüleri kurulmuştur. Bu okullarda haftalık ders saati 44'dü. Şubat 1954 tarih ve 6234 sayılı kanun ile Köy Enstitüleri, ilk öğretmen okulları ile birleştirildi. Ortaokullara öğretmen yetiştirme amacı ile kurulan eğitim enstitülerinden ilki olan Gazi Eğitim Enstitüsü Konya'da iki katlı ahşap bir binada kurulmuştur. Bu okulun eğitim süresi iki yıldır. Daha sonra 1960'lı yılların sonunda eğitim enstitülerinin süresi üç yıla çıkarılmıştır. 1982'de Yüksek Öğretmen Okulları 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Eğitim Fakültelerine dönüştürülmüştür.

Eğitim fakülteleri 1998 yılında yanlış yapılandırılma, temel hedeflerden uzaklaşma, nicelik ve nitelik olarak yetersiz olma gibi gerekçelerle yeniden yapılandırılmıştır. 21 Temmuz 2006 tarihli kararı ile YÖK, eğitim fakültelerini tekrar yapılandırmaya gitmiş ve bu yapılandırma çalışması ilk defa 2006-2007 akademik yılında uygulamaya konulmuştur. Yapılan tüm çalışmalar daha iyi ve nitelikli öğretmen yetiştirme amacı gütmektedir.

Kaya (2001:9) öğretmeni eğitim sisteminin en temel ögesi olarak görmekte ve bir ülkenin kalkınmasında, nitelikli insan gücünün oluşturulmasında, toplumdaki huzur ve sosyal barışın sağlanmasında, bireylerin sosyalleştirilmesi ve toplumsal hayata hazırlanmasında, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında başrol oyuncusu olarak görmektedir. Öğretmen, milli eğitim sisteminin üst düzey bürokratlarının aksine, eğitim uygulamalarından doğrudan etkilenen öğrencilerle sürekli görüşen, eğitim – öğretimin yerine getirilmesini sağlayan kişidir. Sönmez (2003:2), öğretmeni öğrenciyle devamlı etkileşim halinde bulunan, eğitim programını uygulayan, eğitim ortamında istendik davranışları kazandıran kişi olarak tarif etmektedir. Bu tanımdan yola çıkarak öğretmenin, eğitim olgusunun kuramsal değil uygulama boyutuyla ilgili faaliyetlerde bulunduğunu söylemek mümkündür. Erden (1998:38) konuya şu biçimde değinmektedir: “Öğretmen, örgün eğitim kurumlarında öğretimi sağlayan ve belli bir program çerçevesinde planlı eğitim etkinlikleri düzenleyerek öğrencilerde programlar doğrultusunda istendik davranış değişikliği meydana getiren kişidir.”

Öğretmenlik mesleği tek taraflı düşünülemez kadar geniş boyutları olan bir gönül işidir. Günümüzde öğretmen sadece mesleki yeterlilikleri olan bir insandan çok iletişimi iyi, insan psikolojisini bilen, konuşma kabiliyeti güçlü, günün gelişmelerini takip eden, şık giyinen, rehberlik eden, sanattan ve spordan anlayan, okuyan vb. daha birçok özellikleri bir arada barındırması gerekli olan bir insandır. “Öğretmenler küresel bir strateji ve teknoloji ustası, mükemmel bir politikacı, lider ve yönlendirici özelliklerine sahip olmalıdır” (Matriano, 1997:28). Buradan yola çıkarak bir memleketi yarınlara taşıyacak insan gücünü de öğretmenlerin yetiştireceğini anlamak zor olmasa gerek. Böylesi önemli bir misyonu yüklenmiş olan öğretmenin amacına ulaşabilmesi için son derece donanımlı olması gerekmektedir. Örneğin Litvanya'da yapılan bir uygulama öğretmenliğin ne denli önemli bir meslek olduğunu gözler önüne sermektedir. Litvanya'da öğretmenlik eğitimini tamamlayıp kendi dallarında çalışmak isteyen lisans, mastır ya da doktora mezunları, “Ulusal Nitelik Gereklilikleri” (Milli Eğitim Bakanlığı tarafından verilmektedir) yeterliliğini elde ettikten sonra değerlendirmeye alınırlar ve bunun sonunda öğretmenlik yeterliliğine sahip olurlar. Aday öğretmenlere, gerekli öğretim becerilerinin kazandırıldığı ve dersler hakkında teorik bilgilerin de yer aldığı bir yıllık süreyi kapsayan bir eğitim verilmektedir (Eurybase, 2004).

Milli eğitim sistemi, öğretmenlerden sadece coğrafya ya da yabancı dil bilen bireyler değil ülkeyi kalkındırabilecek, özgür iradeli insanlar yetiştirmelerini beklemektedir. Bu nedenle de sürekli reformlar yaparak eğitim sisteminin yetersiz ya da eksik yönleri giderilmeye çalışılmaktadır. Bircan'a göre Türkiye'nin çağı yakalayabilmesi, AB ile tam entegrasyonunun sağlanması için eğitim sisteminin, meslek standartlarına dayalı, mesleki yeterlilikleri kabul gören insan gücü yetiştirecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir (Bircan, 2003:46).

YÖK ve Dünya Bankası tarafından 1994-1998 yılları arasında yürütülen Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında öğretmen yeterlilikleri şu başlıklar altında incelenmiştir: Konu alanı ve alan eğitimi (konu alan bilgisi, alan eğitimi bilgisi), öğrenme-öğretme süreci (planlama, öğretim süreci, sınıf yönetimi, iletişim), değerlendirme (YÖK, 1998:15-17).

Öğretmenlerin yukarıda belirtilen beceri, bilgi ve nitelikleri taşımaları için üniversite öğrenimleri boyunca kuramsal ve uygulamalı çalışmalar yaptırılmalıdır. Bunun yanında öğretmenlerin diğer sosyal ve pozitif bilimlerle genel kültür sayılan konularla ilgilenmeleri mesleki açıdan önem arz etmektedir. MEB'in öğretmen yeterlilikleri çalışmasında (2000:5) yeterlilik kavramı bir işi veya görevi yapabilme gücü olarak tanımlanmaktadır. Eğitim fakültelerinden mezun olan her insan mutlaka belli bir bilgi birikimine sahiptir, ancak burada önemli olan bu bilgiyi öğrenciye aktarma yöntemidir. Eğitim-öğretim süreci çok hassas bir süreçtir. Öğrenci öğretmeni her açıdan takip etmekte ve sonuçta sevebildiği gibi nefret de edebilmektedir. "Sınıf içindeki öğretmenin öğrencinin değerlerine saygı göstermesiyle birlikte öğrenci öğretmenini daha çekici ve etkileyici bulabilmektedir" (Ergin, 1995:60). Öğretmenin öğrencilerle sağlıklı iletişim kurmasının önemini Bozan şu biçimde dile getirmektedir: "İletişim kurma becerisi sözel ve bedensel olarak desteklenmelidir. Vücut dili anlatımı tamamlayıcı bir unsur olarak kullanılır. Anlatıma drama havası verir ve göze hitabı güçlendirici bir etki yapar" (Bozan, 2004:46). Yukarıda belirtilen özellikler öğretmenlerin üniversite öğrenimi yıllarında edinmeleri gereken nitelik ve bilgilerdir.

Almanca Öğretmenliği lisans programı 4 yıldır, ancak hazırlık sınıfı ile birlikte 5 yıl sürmektedir. Öğrenciler hazırlık sınıfında yoğun bir gramer dersinin yanında konuşma, okuma, yazma ve anlama becerilerinin geliştirilmesine yönelik dersler görmektedirler. Almanca Öğretmenliği bölümlerinin çoğu, öğrencilerini üniversite sınavında İngilizce alanından almaktadır. Bu öğrencilerin çoğu ortaöğretimde dil sınıflarında öğrenim görmüş İngilizceyi I. yabancı dil, Almancayı ise II. yabancı dil olarak öğrenmişlerdir. Üniversite sınavına Almancadan girmeyecek olmaları, ortaöğretim sürecince Almancayı önemsememelerine neden olmaktadır. Almanca Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bir kısmı, dil puanları bir İngilizce bölümüne yetmediği için Almanca Bölümünü tercih etmişlerdir. 2006-2007 öğretim yılında Almanca Öğretmenliği müfredat programında yapılan değişiklikle programa bazı dersler eklenmiş, bazıları da çıkartılmıştır. Eklenen dersler şunlardır:

- Almanca Dilbilgisi III
- Karşılaştırmalı Dilbilgisi
- Karşılaştırmalı Ülkebilgisi
- Bilim Tarihi
- Türk Eğitim Tarihi
- Etkili İletişim Becerileri
- Toplum Hizmet Uygulamaları
- İkinci Yabancı Dil

#### Kaldırılan Dersler:

- Türkçe Ses ve Biçembilgisi
- Türkçe Tümcebilgisi ve Anlambilim
- Okul Deneyimi I
- Drama (Oyun) İnceleme ve Öğretimi
- Şiir İncelemesi ve Öğretimi (Uslu, 2006:181-182).

Öğrencilerin Almanca Öğretmenliği Bölümünü tercih etmelerinde rol oynayan en önemli etkenler şunlardır: Almanca ya da İngilizce öğretmeni olma, İngilizce derslerinin yoğun olarak verilmesi, turizm sektöründe çalışma olanağı, ithalat-ihracat firmalarında iş bulabilme imkanı ve bir üniversite diplomasına sahip olma isteği olarak sıralanabilir.

Öğretmenlik becerilerine ilişkin alanyazın incelendiğinde farklı bölümlerde yapılmış çalışmalar görülmektedir. Konuyla ilgili yabancı dil bölümlerinde yapılmış sadece bir araştırmaya rastlanmıştır.

Bulunuz ve Ergül (2001:70)'ün Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği 3. sınıf öğrencilerini kapsayan araştırmalarında, fen bilgisi öğretiminde matematik bilgiyi ve laboratuvar ölçüm araçlarını kullanmada öğretmen adaylarının kendilerine olan güvenlerini ölçmeyi amaçlamaktadırlar. 50 öğrencinin katıldığı çalışmada verilerin toplanmasında 10 sorudan oluşan Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Çalışmada öğretmen adaylarının laboratuvar ölçüm araçlarını (metre, dereceli silindir, termometre, terazi vb.) kullanma konusunda kendilerine güven duyduklarını, ancak bu araçlar ile toplanan verileri farklı yetiler gerektiren düzenleme ve değerlendirme (gruplamak, grafik çizmek, temel istatistik hesapları yapmak) aşamalarında kendilerine güvenemedikleri tespit edilmiştir.

Karaca (2004:15) yaptığı bir araştırmada öğretmen adaylarının kendi algılarına dayalı olarak planlama ve öğretim süreci yeterlik düzeylerini saptamaya çalışmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesinin farklı bölümlerindeki 311 son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sonucuna göre öğretmen adaylarının planlama ve öğretim sürecine ilişkin yeterlikleri yeterince kazandıkları belirlenmiştir. Planlama ve öğretim süreci yeterlikleri içerisinde en yüksek düzeyde sahip olunan beceri, “araç-gereç ve materyalin öğretimin amacına ve hedef davranışlara uygun olmasını sağlama”, en düşük düzeyde sahip olunan beceri ise, “öğrencilerin ilerleyişini ulusal normları, varsa diğer ölçütleri kullanarak değerlendirme” dir.

Yılmaz (2005:20) tarafından yapılan çalışmada, Dokuz Eylül ile Ondokuz Mayıs Üniversitelerinin İngilizce Bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin İngilizce becerileri araştırılmıştır. Araştırmada öğrencilerin % 84'ü İngilizce dinleme, konuşma ve telaffuz becerilerini kullanmada kendilerini yetersiz gördüklerini ifade etmişlerdir. İzci (2005:113) tarafından yapılan çalışmada, 132 sınıf öğretmeni adayının özel eğitim konusundaki yeterlikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitim ve kaynaştırma eğitimi konusundaki bilgi ve becerileri yetersiz bulunmuştur.

Kahyaoğlu ve Yangın (2007:83), Dicle Üniversitesi Siirt Eğitim Fakültesi'nde okuyan 330 öğretmen adayına uyguladıkları beş dereceli likert tipi “Öğretmen adayı öz-yeterlilik ölçeği” ile öğretmen adaylarının mesleki öz-yeterlilik düzeylerini kendi görüşleri doğrultusunda ortaya koymaya çalışmışlardır. Sonuç olarak matematik öğretmenliği bölümünde okuyan adayların öz-yeterlilik düzeyleri, Sınıf Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliğinde okuyan öğrencilerden daha düşük çıkmıştır. Araştırmadan çıkan başka bir sonuç da ikinci öğretimde okuyan öğretmen adaylarının normal öğretimdekilere göre kendilerini mesleki açıdan daha yeterli gördükleridir.

## 2. PROBLEM

Araştırmanın problem cümlesi “Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Almanca Öğretmenliği Bölümü son sınıfta (7. yarıyıl) öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik becerilerinin düzeyi nedir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu genel Okul Deneyimi ders kapsamında problem konu alanı, planlama, öğretim süreci, sınıf yönetimi, iletişim kurma ve değerlendirme alt beceri alanlarındaki davranışları gösterme düzeylerine cevap aranmıştır.

## 3. YÖNTEM

Araştırmada survey yöntemi kullanılmıştır. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Almanca Öğretmenliği Bölümü son sınıf öğrencilerinin tamamı araştırmaya dahil edildiğinden ayrıca örnekleme gidilmemiştir. Veri toplama yolu olarak gözlem araçları kullanıldığından gözlem yapılacak kişilere ulaşım, veri toplama zorluğu gibi faktörler araştırmanın başka fakültelerde yapılamamasında etkili olmuştur.

### 3.1. Sınırlılıklar

Araştırmada aşağıdaki sınırlılıklar söz konusudur:

1. Araştırma, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Almanca Öğretmenliği Bölümü Programında, 2009-2010 eğitim-öğretim yılı II. Döneminde, Okul Deneyimi dersini alan 22 öğretmen adayının öğretmenlik becerileriyle sınırlıdır.
2. Araştırma, öğretmenlik becerileri ölçeği esas alınarak hazırlanan 6 başlık ve bu başlıklarla ilgili 41 maddeden oluşan formların, öğretmen adaylarını gözlemleyen gözlemci öğretmenler tarafından doldurulması sonucu elde edilen verilerle sınırlıdır.

### 3.2. Ölçme Aracı

Ölçme aracı oluşturulurken öğretmenlik becerileri ile ilgili kaynak taraması yapılmıştır. Formun oluşturulması aşamasında Milli Eğitim Bakanlığı / YÖK / Dünya Bankası işbirliği çerçevesinde yürütülen proje kapsamında saptanmış olan öğretmenlik becerileri değerlendirme ölçeğinden ve uzman görüşünden faydalanılmıştır.

Formda; alan hakimiyeti (6), planlama (4), öğretim süreci (10), sınıf yönetimi (9), iletişim (8) ve ölçme-değerlendirme (4) olmak üzere toplam 41 madde belirlenmiştir (Kılıç ve Saruhan, 2006:410).

### 3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada veriler, yapılan gözlem yoluyla toplandı. Veri toplama aracının hazırlanmasında anlatıldığı şekilde oluşturulan ölçeklerden birine göre aday öğretmenler 10-15 dakikalık bir ders sunusu hazırladı. Her öğretmen adayı bu sunusunu, gözleyen öğretmenin o saatte dersine girdiği sınıfın öğrencilerine sundular. Sunu yapan öğretmen adaylarını staj yaptıkları okullardaki gözlemci öğretmenler gözlemleyerek ilgili formları doldurmuşlardır. Doldurulan gözlem formlarındaki veriler SPSS programına yüklenerek analiz edildi. Öğretmen adaylarının öğretmenlik davranışlarını gösterme becerileri ortaya konuldu. Verilerin analizinde yüzde ve frekans kullanıldı. Altı bölüm halinde bilgiler tablolaştırılarak sunulmuştur.

## 4. BULGULAR VE YORUMLAR

Gözlem formlarıyla toplanan verilerden elde edilen bulgular altı bölüm halinde incelenmiştir. Bu bölümler öğretmen yeterlilikleri ile ilgili olup alan bilgisi, planlama, öğretim süreci, sınıf yönetimi, iletişim ve ölçme – değerlendirme beceri düzeylerinin belirlenmesine yöneliktir. Elde edilen veriler analiz edildikten sonra tablolaştırılmış ve bulgular açıklanmıştır.

**Tablo 1. Öğretmen Adaylarının Konu Alanıyla İlgili Becerileri Gösterme Düzeyleri**

Sıra No	Davranışlar	N	0		1		2		3		4	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	Verilen bilgilerin günlük yaşama aktarılmasını sağlama	45	1	2	3	7	6	13	12	27	23	51
2	Öğrencilere öğrenecekleri ile ilgili açıklamalar yapma	45					4	9	16	36	25	56
3	Konuda geçen temel kavramları kullanma	45									45	100
4	Konuların anlatımına yönelik materyal hazırlama	45					7	16	6	13	32	71
5	Amaca ulaşmak için en uygun yöntem ve teknikleri belirleme	45			5	11	3	7	9	20	28	62
6	Öğrencilerde beklenti oluşturma	45	2	4	19	42	14	31	10	22		

Konu alanıyla ilgili becerileri gösterme düzeylerini gösteren tabloda öğretmen adaylarının en başarılı olduğu davranış %100'lük oranla "konuda geçen temel kavramları kullanma" davranışı olmuştur. Bunun yanında "konuların anlatımına yönelik materyal hazırlama" ve amaca ulaşmak için en uygun yöntem ve teknikleri belirleme" davranışları da öğretmen adaylarında gözlemlenen davranışlar arasındadır.

Verilen bilgilerin günlük yaşama aktarılması sınıf ortamında sağlanmalıdır. Öğretmen adaylarının çoğu bu konuda yeterli görünmektedir. Sınıf içinde derse katılan öğrencilerde beklenti oluşturma gibi bir davranışın gösterilebilmesi için Almanca'nın Türkiye'de hangi sektörlerde ve hangi yoğunlukta kullanıldığını iyi araştırmak gerekmektedir. "Yabancı dil öğretimi, maksatsız bir fantezi veya entelektüel bir lüks olarak düşünülemez. Açık seçik bir amacı ve pratik faydası olmalıdır" (Gökdemir, 1989:333). Öğrenciler Almancayı öğrenerek ne gibi kazanımlar elde edebileceklerini bilmeleri halinde, bu dili öğrenmek için daha fazla gayret edeceklerdir.

**Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Planlamayla İlgili Becerilerini Gösterme Düzeyleri**

Sıra No	Davranışlar	N	0		1		2		3		4	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	Dersi hedef ve davranışlara uygun biçimde işleme	45					9	20	14	31	22	49
2	Hedef ve davranışlara göre zamanı iyi ayarlama	45	29	64	6	13	9	20	1	2		
3	Ders planına göre konunun sınıfça mı, gruplar halinde mi ya da bireysel çalışma halinde mi işleneceğini saptama	45	16	36	10	22	8	18	7	16	4	9
4	Konuyla ilgili olarak verilecek ev ödevlerini önceden kararlaştırma	45			3	7	7	16	26	58	9	20

Öğretmen adaylarına derse başlamadan önce dersin hedef ve davranışlarını gösteren yıllık plan örneği verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi adayların çoğu hedef ve davranışlara paralel ders işlemişlerdir, ancak öğretmenlik tecrübeleri olmadığından zaman ayarlama konusunda pek başarı göstermemişlerdir. Adaylar sınıflara girmeden önce anlatacakları konuya paralel olarak ne tür ödevler verebileceklerini düşünmüşler ancak işleyecekleri konunun sınıfça mı, gruplar halinde mi ya da bireysel çalışma halinde mi işlenmesi gerektiği konusunda fazla bilgi edinmemişlerdir. Öğretmen, “Dersteki grup ya da kişisel etkinlikleri öğrencilerin daha önce edindikleri bilgileri göz önünde tutarak tasarlamalıdır” (Ekmekçi, 1983:108). Almanca derslerinde grup çalışmaları oldukça yararlı olmaktadır. Dersi işleyen öğretmen grup çalışmaları yaptırarak sınıfta kontrolü daha iyi sağlayabilir ve sınıftaki öğrencilerin daha fazla aktivite yapmalarının yolunu açabilir.

**Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Öğretim Süreciyle İlgili Becerilerini Gösterme Düzeyleri**

Sıra No	Davranışlar	N	0		1		2		3		4	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	Görsel ve işitsel araçları kullanma	45	15	33	12	27	8	18	6	13	4	9
2	Basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru öğretme	45			6	13	19	42	13	29	7	16
3	Bir seferde bir tek yapıyı sunma	45					2	4	4	9	39	87
4	Öğretilen dilin kültürünü de öğretme	45					4	9	7	16	34	76
5	Öğretime dinleme ve konuşma becerilerini geliştirme ile başlama	45							6	13	39	87
6	Yeni cümle kalıplarını bilinen sözcüklerle öğretme	45	5	11	6	13	10	22	9	20	15	33
7	Yeni konuları önceki konularla bağlantı kurarak anlatma	45			5	11	18	40	13	29	9	20
8	Öğrencilerin ihtiyaçlarına paralel bilgiler verme	45					22	49	16	36	7	16
9	Değişik örneklerle verilen bilgilerin tekrar edilmesini sağlama	45					2	4	34	76	9	20
10	Ders sonunda konuyu özetleme	45	4	9	12	27	17	38	4	9	8	18

Öğretmen adaylarının %87’lik bir oranı “bir seferde bir tek yapıyı sunma” ve “öğretime dinleme ve konuşma becerilerini geliştirme ile başlama” davranışlarını başarıyla gösterirken, görsel ve işitsel araçları kullanma konusunda yeterli görülmemişlerdir. Öğretmen adayları kendilerini, öğretim araç ve gereçleri geliştirme konusunda geliştirmelidirler. Dil ile kültür ayrılmaz bir bütün olduğundan, Alman halkının kültürel özelliklerine zaman zaman değinmek gerekmektedir. Rosberg (1995:1), çocukların yabancı dil öğrenimlerine yardım edenlerin, kültürün yabancı dilden önce geldiğini hissettirebilmelerinin önemli olduğunu vurgulamıştır.



Dil öğrenimini matematik öğrenimine benzetebiliriz. Bir sonraki yapıyı öğrenebilmek için öncekilerin çok iyi kavranması gerekmektedir. Almanca dersinde herhangi bir gramer konusu işlenirken önceki öğrenilenler ister istemez kullanılmaktadır. Öğretmen adayları konuyu işlerken önceki konulara da vurgu yaparak geçmişte öğrenilenlerin pekişmesini sağlamışlardır. Bir ders boyunca öğretilen bilgilerin dersin sonunda kısaca özetlenmesi, o gün öğrenilenlerin gözden geçirilmesi açısından yararlı olmaktadır. Adayların çoğu bu davranışı sergilemede pek başarılı olamamışlardır. Öğrenciler lise yıllarında akademik bilgidan çok günlük yaşamlarında kullanabilecekleri bilgiye ihtiyaç duymaktadır, bu nedenle tanışma ve farklı konularda diyalog kurma çalışmalarına daha fazla yer verilmelidir.

**Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimiyle İlgili Becerilerini Gösterme Düzeyleri**

Sıra No	Davranışlar	N	0		1		2		3		4	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	Öğrencileri güdüleme ve cesaretlendirme	45	7	16	8	18	15	33	6	13	9	20
2	Bireysel farklılıkları dikkate alma	45	12	27	16	36	11	24	1	2	5	11
3	Öğrencilerin derse daha etkin katılmalarını sağlama	45	2	4	3	7	9	20	14	31	17	38
4	Öğrencileri bireysel çalışmalar için yönlendirme	45	18	40	13	29	6	13	6	13	2	4
5	Motivasyonun sağlanması için dikkat çekme	45	6	13	9	20	21	47	5	11	4	9
6	Öğretilen bilgileri öğrenciler için anlamlı hale getirme	45	8	18	7	16	24	53	4	9	2	4
7	Öğrencilere söz hakkı verme	45	2	4	4	9	11	24	20	44	8	18
8	Öğrencilerde derse karşı merak uyandırma	45	2	4	3	7	17	38	16	36	7	16
9	Beden dilini kullanma	45	4	9	9	20	16	36	9	20	7	16

Öğretmen adayları öğrencileri motive etme noktasında ortalama bir başarı gösterirken, bireysel farklılıkları dikkate alma konusunda pek başarı gösterememişlerdir. Sunumu gerçekleştirdikleri sınıflardaki öğrencileri bireysel çalışmalar için yönlendirme ve öğretilen bilgileri anlamlı hale getirme konularında da başarı oranı düşüktür. Öğretmen adayları sınıftaki öğrencilere söz hakkı verme ve öğrencilerde derse karşı merak uyandırma davranışlarını sergilemede kısmen başarılı olmuştur. Daha önce hiç işitmedikleri ve kullanma imkanları da hemen hemen hiç olmayan bir dilin öğretimi sırasında ortaöğretim öğrencilerinde merak uyandırmak son dere güçtür. Bu nedenle amaç dilin kültürel özelliklerinden yararlanmakta yarar vardır.



**Tablo 5. Öğretmen Adaylarının İletişim Kurmayla İlgili Becerilerini Gösterme Düzeyleri**

Sıra No	Davranışlar	N	0		1		2		3		4	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	Ses tonunu iyi ayarlama	45	1	2	3	7	12	27	15	33	14	31
2	Derse mizah ve eğlence katma	45					12	27	16	36	17	38
3	Öğrencileri dinlemek için zaman ayırma	45					3	7	4	9	38	84
4	Küçük başarıları fark edip takdir etme	45	2	4	10	22	26	58	4	9	3	7
5	Kılık – kıyafetine özen gösterme	45							3	7	42	93
6	Öğrencilerin sorularını yanıtızsız bırakmama	45							1	2	44	98
7	Konuyla ilgili öğrencilerin seviyesine uygun açıklamalar yapma	45					4	9	8	18	33	73
8	Göz teması kurma	45					2	4	8	18	35	78

Derse mizah ve eğlence katma ve sınıftaki öğrencileri dinlemek için zaman ayırma konularında adayların çoğu olumlu davranışlar sergilemişlerdir. Öğrencileri dinlemek için zaman ayırma ile öğrencilerin sorularını yanıtızsız bırakmama konuları da adaylar tarafından başarı ile sergilenmiştir. Küçük başarıların fark edilip takdir edilmesi öğrencilerin güdülenmesi açısından son derece önem arz etmektedir. 4. Tabloda yer alan 5. maddede motivasyon sağlama gibi bir davranış yer almaktadır. Başarının küçük de olsa takdir edilmesi motivasyonu artırarak dersin daha ekili olmasını sağlayacaktır. “Pekiştirici, öğrenilenlerin yapılmasını ve kullanılmasını için bireyi güdüler” (Ulusoy, 2002:203).

**Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Ölçme-Değerlendirme Yapmayla İlgili Becerileri Gösterme Düzeyleri**

Sıra No	Davranışlar	N	0		1		2		3		4	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	Öğrenci başarısının ölçülmesinde sadece öğretilenlerden sorulması	45							4	9	41	91
2	Öğrencilerin ödev ve ürünlerini kısa süre içerisinde değerlendirme	45					7	16	6	13	32	71
3	Değişik ölçme tekniklerinden (çeviri, açık uçlu, doldurmalı, çoktan seçmeli vb.) yararlanma	45									45	100
4	Ara değerlendirmeler yapma	45					14	31	21	47	10	22

6. Tabloda yer alan maddelerdeki davranış özellikleri adayların büyük çoğunluğu tarafından gösterilmiştir. Ders anlatılan sınıflardaki öğrenci başarısının ölçülmesinde sadece öğretilenlerden sorulması % 91, öğrencilerin ödev ve ürünlerini kısa süre içerisinde değerlendirme %71, değişik ölçme tekniklerinden (çeviri, açık uçlu, doldurmalı, çoktan seçmeli vb.) yararlanma %100 ve ara değerlendirmeler yapma %22 oranında çok iyi gözlemlenmiştir. Öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme yapmayla ilgili göstermiş oldukları yüksek performans, bu konuda yeterli eğitim almış olduklarını göstermektedir.

## 5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmadan elde edilen veriler Almanca öğretmen adaylarının genel olarak öğretmenlik becerilerini kazandıklarını göstermektedir. Alanyazın incelendiğinde öğretmen adaylarının beceri düzeylerinin bölümlere ve ölçülen becerilere göre farklılıklar arz ettiği görülmüştür. Öğretmenlik günümüzde eskiye göre daha çok önem kazanmış ve gençlerin en fazla rağbet ettiği bir meslek haline gelmiştir. Öğretmenler dersleri daha verimli hale getirebilmek için imkanlar ölçüsünde her türlü teknolojik yenilikleri sınıflarda uygulama gayreti içerisindeyler. “Teknoloji bakımından zengin bir eğitim ortamında, öğretmen ve öğrenciler için dinamik ve etkileşimli öğrenme tecrübeleri sağlanmaktadır” (Saban, 2007:24). Bu tür uygulamalar farklı kaynaklardan derse hazırlanmayı gerektirdiğinden hem maddi hem de zaman açısından öğretmenlere zahmet vermektedir. Ancak tüm bunlara rağmen eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının aşırı bir performans ve gayret içerisinde oldukları gözlemlenmiştir. Öğretmenlik, edinilen tecrübelerle daha da başarılı icra edilebilen bir meslek olduğundan var olan sorunlar zamanla çözülebilir niteliktedir.

Karaca (2004)’nın yapmış olduğu araştırmada adayların, planlama ile öğretim araç-gereç ve materyal hazırlama konularında olumlu beceriler kazandıkları belirlenmiştir. Karaca (2004)’nın araştırmasında elde ettiği sonuçla, Almanca öğretmen adaylarına yönelik yapılan bu çalışmanın sonuçları tutarlılık göstermektedir. Her iki çalışmada da, öğretmen adaylarının planlama ile araç-gereç hazırlama beceri düzeylerinin tatminkar olduğu belirlenmiştir.

Bulunuz ve Ergül (2001)’ün araştırmasında ise sınıf öğretmeni adaylarının Fen Bilgisi dersinde materyal kullanma becerileri yüksek çıkmış, ancak söz konusu araç-gereçlerin kullanımı ile elde edilen verileri yorumlama düzeylerinin yetersiz olduğu görülmüştür. Almanca öğretmen adaylarına yönelik yapılan bu araştırma ile içerik açısından pek bir benzerlik göstermese de, Tablo 1’de yer alan “Verilen bilgilerin günlük yaşama aktarılmasını sağlama” davranışı ile karşılaştırıldığında, Almanca öğretmen adaylarının göstermiş oldukları beceri düzeyinin ortalamanın üzerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 3’e bakıldığında adayların dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik ders işledikleri görülmektedir. Yılmaz (2005)’in İngilizce öğretmen adaylarına yaptığı araştırmadaki veriler, İngilizce öğretmen adaylarının dinleme, konuşma ve telaffuz becerilerini sergilemede yetersiz olduğunu göstermektedir. Bu noktada her iki araştırmanın sonuçları değerlendirildiğinde, bir tutarsızlık olduğu görülmektedir.

Araştırmada 7. döneme gelmiş olan öğretmen adaylarının birçok yönden yeterli oldukları görülmektedir. 6 davranışın gözlemlendiği 1. tablo incelendiğinde adayların konu alanıyla ilgili becerileri gösterme düzeylerinin iki madde hariç diğerlerinde oldukça olumlu beceriler gösterdikleri görülmektedir. Verilen bilgilerin günlük yaşama aktarılmasını sağlama, öğretmenlerin tecrübeyle edinebilecekleri bir davranış biçimidir.

Türkiye’de özellikle de Adana’da Almanca’nın pratiğe dökülmesinin nerdeyse imkansız olduğu gerçeği de göz önüne alınırsa, Almanca öğrenilen bilgilerin günlük yaşama aktarılmasının ne ölçüde zor olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Tablo 2’de planlama becerileri ele alınmıştır. Planlama dersin omurgasını oluşturan bir niteliğe sahiptir, çünkü öğretmen derse girmeden önce yapacağı her faaliyeti titizlikle

planlamalıdır. “Planlama olmadan, sürdürülen bir öğretme ve öğrenme faaliyetinin başarı şansı yoktur. Çünkü öğretim, planlama ile yapılacak bir süreçtir” (Akpınar ve Özer, 2008:122). 4 davranışın gözlemlendiği 2. tabloda ders planına göre konunun sınıfça mı, gruplar halinde mi ya da bireysel çalışma halinde mi işleneceğini saptama becerisi ile hedef ve davranışlara göre zamanı iyi ayarlama davranışı diğerlerine göre daha az puan almıştır. Zaman yönetimi, “Amaçlara ve hedeflere ulaşmada önemli bir kaynak olan zamanı verimli kullanma çabasıdır” (Uğur, 2000:18).

10 davranış maddesinin yer aldığı 3. tabloda özellikle 1. madde olan görsel ve işitsel araçları kullanma davranışının gösterilme düzeyinin oldukça düşük olduğu görülmüştür. Farklı branşlardan “Derslerinde görsel ve işitsel ders araç-gereçlerini kullanan öğretmenlerin oranı %5.53’tür” (Özbay, 2003:27). Çilenti (1997:18) iyi bir eğitimin ön koşulunu şu şekilde açıklamaktadır: “Okullarda çağdaş bir eğitimin yapılabilmesi, konuya uygun olarak iyi geliştirilmiş eğitim araçlarının iyi kullanılmasına bağlıdır.” Yabancı dil derslerinde görsel ve işitsel araçların kullanılması, öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesi ve becerilerin de geliştirilmesi noktasında yararlı olacaktır. “Kulağa hitap eden uyarıcıların yanı sıra göze ve diğer duyu organlarına yönelik uyarıcıların verilmesi beynin iki yarı küresinin de etkili çalışmasını ve bilgiyi çok yönlü kodlamasını sağlayarak öğrenmenin niteliğini geliştirir” (Senemoğlu, 1997:388).

Öğretmen adaylarının en başarısız olduğu davranış grubu 4. tabloda yer alan sınıf yönetimiyle ilgili beceriler olmuştur. “Etkili sınıf yönetimi konusunda yapılan araştırmalar, öğretmenin en önemli rolünün iyi düzenlenmiş ve planlanmış sınıf yönetimini temel alan olumlu ve destekleyici ortam yaratmak olduğu belirtilmektedir” (Sucuoğlu, Ünsal ve Özokçu, 2004:53). Öğrencileri derse güdüleme eğitimde oldukça önemli bir konudur ve her öğretmenin bunu başarması gerekmektedir. Adayların bu konuda göstermiş oldukları davranış 4. tablonun 1. ve 5. maddesinde ölçülmeye çalışılmıştır. Adayların her iki maddede de düşük puan aldıkları görülmektedir, ancak 3. maddede yer alan öğrencilerin derse daha etkin katılmalarını sağlama ile 7. maddede olan öğrencilere söz hakkı verme davranışları tatmin edici puan verilerine sahiptir.

Öğrencilere söz hakkı vermek ve derste aktif olmalarını sağlamak motivasyon düzeylerinin arttığını göstermemektedir, ancak bu noktada memnuniyet verici olan faktör, adayların öğrenci merkezli ders işleme yolunu benimsemiş olmalarıdır. Motivasyonun sağlanmasında ise en etkili faktör öğrencilerin derse karşı merakını uyandırmaktır. “Motivasyon, çalışanların isteklendirilmeleri ve bu yolla kişisel gereksinimleri en iyi biçimde tatmin edeceklerine inandırılmaları sürecidir” (Ataman, 2002:436).

Tablo 5’te öğretmen adaylarının iletişim kurmayla ilgili becerilerini gösterme düzeyleri incelenmiştir. İletişimde ses tonu, insanları etkileme araçlarından birisidir. “Çok yüksek ya da alçak bir ses tonu, dinleyicileri rahatsız eder. Düz ve monoton bir ses ise içtenlik, canlılık ve duygu ifade etmez.” (Kantemir, 1991:57). Öğrencilerle sağlıklı bir iletişim kuramayan öğretmenin, derste başarılı olması pek mümkün olmamaktadır. “Tamamen iletişime dayalı olması gereken yabancı dil öğretiminde, öğrencilerin iletişim korkusundan arındırılmış bir ortamda dil öğrenmeleri sağlanmalıdır” (Şahin, 2009:156). Öğrenci-öğretmen iletişimini konu alan bir ankette, öğrencilerin bir kısmı şu şekilde görüş bildirmişlerdir: “İletişim korkusuyla ilgili yapılan bir araştırmada öğrencilerin yaklaşık %35’i öğretmenler, sinirli ve asık yüzle derse girdiklerinden konuşma cesaretini bulamıyorum” (Ergin ve Cem, 2005:115) şeklinde ifade kullanmışlardır. İlgili tablo da bunu kanıtlamaktadır. 6. tabloda öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme yapmayla ilgili becerileri gösterme düzeyleri ele alınmıştır. Üniversitede ölçme-değerlendirme ile ilgili almış oldukları eğitimin yeterli olduğu bu tabloda açıkça görülmektedir.

Eğitimi sürekli kendisini yenileyen canlı bir organizmaya benzetebiliriz. “Eğitim sistemleri diğer toplumsal sistemler gibi, çağın gelişmeleri doğrultusunda gelişme göstermek zorundadır” (Oğuz ve Tunca, 2008:164). Bu yapılmadığı takdirde eğitim sistemimiz öğrenmeyi öğrenen bireyler yerine, sadece sınavlardan geçebilmek için ezber yapan insanlar üretecektir.



## KAYNAKÇA

- Alıcı, D. (2008).** Bir Eğitim Devrimcisi: Mustafa Necati. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 1, 65-79.
- Akpınar, B., Özer, B. (2008).** Genel Ortaöğretimde Yapılan Öğretim Planlarının Okul Müdürü ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2008, Cilt: 5, Sayı: 10, 121-145.
- Ataman, G. (2002).** *İşletme Yönetimi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Bircan, İ. (2003).** Eğitimde Yeni Yönelimler Gelişmiş Ülkelerde Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Uygulamaları. *Eğitimde Yansımalar: VII. Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu Kitabı*, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas 44-47.
- Bozan, M. (2004).** Yönetici ve Denetici Yetiştirmede Hizmet İçi Eğitimin Yeri: Bir Örnek Olay Çalışması. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 314(29), 39-48 s.
- Bulunuz, N., Ergül, R. (2001).** Öğretmen Adaylarının Fen Öğretiminde Matematik Bilgiyi ve Laboratuvar Ölçüm Araçlarını Kullanmalarında Kendilerine Olan Güvenlerini Belirleme Üzerine Bir İnceleme. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: XIV, Sayı: 1, 65-71.
- Çilenti, K. (1997).** *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*. İstanbul: Gül Yayınevi.
- Erden, M. (1998).** *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Ergin, A. (1995).** *Öğretim Teknolojisi İletişim*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Ergin, A., Cem, B. (2005).** *Eğitimde İletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ekmekçi, F. Ö. (1983).** Yabancı Dil Eğitimi Kavram ve Kapsamı. *Türk Dili Dergisi*, Dil Öğretim Özel Sayısı, TDK Yayınları, Temmuz-Ağustos 1983, 106-115 s.
- Gökdemir, M. F. (1989).** Planlama Açısından Yabancı Dil Öğretimi. "Fen ve Yabancı Dil Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi" Konulu Uluslararası Sempozyum Bildirisi, 15-16 Mayıs 1989 Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara.
- İzci, A. (2005).** Sınıf Öğretmeni Adaylarının "Özel Eğitim" Konusundaki Yeterlikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, www.e-sosder.com, ISSN: 1304-0278, C.4, S.14, 106-114.
- Kahyaoğlu, M., Yangın, S. (2007).** İlköğretim Öğretmen Adaylarının Mesleki Öz-Yeterliklerine İlişkin Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Mart 2007, Cilt:15, No: 1, 73-84 s.
- Kantemir, E. (1991).** *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Engin Yayınevi
- Karaca, E. (2004).** Öğretmen Adaylarının Planlama ve Öğretim Süreci Yeterliklerine İlişkin Algıları. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Kaya, Z. (2001).** *Bir Meslek Olarak Öğretmenlik ve Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Kılıç, A., Saruhan, H. (2006).** Teknik Eğitim Fakültesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Becerileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl:2006, Sayı: 16, 407-417.
- Matriano, E.C. (1997).** 2000'li Yıllarda Eğitimin Globalleştirilmesi Sorunları Karşılama ve Fırsatları Değerlendirme, Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı (27 Ağustos-2 Eylül 1995), Ankara, MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.

- MEB (2000).** Öğretmen Yeterlilikleri. Taslak Çalışma. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Oğuz, A., Tunca, N. (2008).** Baltık Ülkelerinde ve Türkiye’de Öğretmen Eğitimi. S. 164, *Milli Eğitim Dergisi*, sayı 179, yaz/2008.
- Özbay, M. (2003).** *Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. Ankara: Gölge Ofset Matbaacılık.
- Saban, A. (2007).** Seçmeli Okul Teknoloji Planlama Modeli ve Özel Konya Esentepe İlköğretim Okulu Teknoloji Profili. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 22, Yıl 2007/1, 23-43.
- Senemoğlu, N. (1997).** *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Ertem Matbaacılık.
- Sönmez, V. (2003).** Eğitimin Tarihsel Temelleri. *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sucuoğlu, B., Ünsal, P., Özokçu, O. (2004).** Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Önleyici Sınıf Yönetimi Becerilerinin İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2), 51-64.
- Şahin, Y. (2009).** Yabancı Dil Öğretiminde Öğrenci Başarısını Olumsuz Yönde Etkileyen Unsurlar. *TSA/Yıl:13, S: 1, Nisan 2009*,149-158 s.
- Uğur, A. (2000).** Çalışma Hayatında Zaman Yönetimi. *MPM Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi*, 12 (143), 18-22.
- Ulusoy, A. (2002).** *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Uslu, Z. (2006).** Almanca Öğretmenliği Lisans Programına İlişkin Öğrenci Görüşleri Işığında 2006-2007 Öğretim Yılında Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi: Dicle Üniversitesi Örneği. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 32 (Güz), 169-185 s.
- Yılmaz, C. (2005).** İngilizce Öğretmenliği Öğrencilerinin Yabancı Dili İletişim Aracı Olarak Kullanabilme Yeterlilikleri. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 1, 15-23 s.
- YÖK (1988).** “Fakülte-Okul İşbirliği”, YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Bilkent, Ankara, 1998.

## İNTERNET KAYNAKLARI

- Eurybase, (2004).** The information database on education systems in Europe, The education system in Lithuania. <http://194.78.211.243/Eurybase/Application/frameset.asp?country=LT&Language=EN> (erişim tarihi 16.06.2009).
- Rosberg, M. (1995).** Teaching English as a second language: How young children learn. (On-line doküman). WEB: <http://www.edrs.com/Doclibrary/0496/ed389227.pdf> (erişim tarihi 27.04.2004)